

Winter 2025

Hovenier

Het magazine van de vrijeschool Het Zonnewiel

het Zonnewiel
Vrijeschool De Bilt

Kraken...

Met dat ik dit schrijf zijn net klas 2, 3 en 5 wezen schaatsen bij de Vechtse banen. Een landelijke activiteit om kinderen in aanraking met schaatsen te brengen, om ze te laten bewegen en natuurlijk een hele leuk belevenis om samen plezier te hebben. En als ik dan de foto's zie van kinderen schaatsend op het ijs, te grote handschoenen aan, rode wangen van plezier en inspanning, krijg ik zelf weer zin om op het natuurijs te staan. Zal het dit jaar weer lukken?

Tijdens de redactievergadering van de Hovenier, waar we weer 2 nieuwe redactieleden bij hebben (!), kwamen we al brainstormend ook op het thema Kraken. Een mooi winterthema als je denkt aan krakend ijs, of dat nou het ijs op de plassen is waar je op schaats, of de ijspegels die aan dat dakrand hangen te kraken. Maar kraken kan zoveel meer zijn. Het kraken van een noot, om eens goed over iets na te denken. Of het kraken van de blaadjes en takken al wandelend in het bos. Of zoals een van de redactieleden zei, het kraken van een huis...

Met dit thema zijn we aan de slag gegaan. Gijs heeft dit, op een héél bijzondere manier, weten vast te leggen. Bij het inkijkje in de klas, dit keer kleuterklas rechts, kon juf Marijke ook mooie associaties vinden bij het thema, zoals kastanjes zoeken en het kraken van een noot om langer over iets na te denken en tijd te nemen. En afsluitend staat er op de laatste pagina van de Hovenier weer een schitterend gedicht en bijpassend illustratie die het thema goed omvatten. Naast deze thema-artikelen is het weer een veelzijdige Hovenier geworden, met verhalen over wintertradities, schatten die op school gemaakt worden en een mooi inzichtelijke verhaal over wat de doorlopende leerlijn op school betekent. Ik heb ook even hard mijn hersenen moeten kraken om een voorwoord te kunnen schrijven. Bij mijn zoektocht naar het woord Kraken stuitte ik op het Scandinavische fabeldier Kraken. Een enorm beest met lange tentakels die in zee woont. Deze kraken waren de nachtmerrie van zeelieden, want zij verslonden zeilboten, met huid en haar, als je de mythe mag geloven. Ik ben benieuwd of in de 2de klas, waarbij het onderwerp fabeldieren een van de periodes is, de Kraak ook behandeld is. Voor nu hoop ik dat het een koude winter wordt, waarbij het ijs weer dik wordt en gaat kraken waardoor de Kraak geen kans krijgt om zijn kop boven het water uit te steken.

Veel plezier met het lezen van deze Hovenier, en alvast fijne feestdagen!

Lieve groeten,

Inge (moeder van Casper klas 2 en Merel klas 5)

Ook namens

Anouk (moeder van Thomas klas 1 en Ties Kleuters midden),

Marieke (moeder van Veerle klas 1 en Tibbo die binnenkort start bij de kleuters),

Marrit (moeder van June klas 1 en Lotta kleuterklas links),

Petra (moeder Hanan klas 6) en

Gijs (vader Kaya klas 6 en Roan klas 3).

P.S. mocht je het leuk vinden om ook een stukje te schrijven, of heb je ideeën en suggesties voor een volgende editie? Laat het ons weten. Dat kan via mail (redactie@hetzonniewieldebilt.nl) of spreek ons aan op het schoolplein!

het Zonniewiel
Vrijeschool De Bilt

Colofon

Deze uitgave van de Hovenier is samengesteld door een enthousiast team van ouders van vrijeschool Het Zonniewiel De Bilt.

Redactie

Marieke van Dijk5

Petra van Helden

Gijs 't Hoen

Inge Jager

Marrit Rekers

Anouk Vermeulen

redactie@zonniewieldebilt.nl

www.zonniewieldebilt.nl/hovenier

Omslag

Voorkant Ilse Werdler

Achterkant Rense van Aarnhem en

Anouk Vermeulen

Vormgeving

Ton Werinussa (Seizoener)

Abonnementen

€ 37,- per jaar incl. verzending

opgave via redactie@zonniewieldebilt.nl

Het Zonniewiel

Weltevreden 6 - 3731 AL De Bilt

Tel: 030-2210430

info@zonniewieldebilt.nl

www.zonniewieldebilt.nl

Op de foto: Claire Boonzaaijer en Diederik van Iwaarden, Sacha, Ysée en Mathis

De brede vorming en brede blik op talenten waardeer ik aan de vrijeschool

Interview met oud leerling Claire Boonzaaijer | Hoe is het om je kinderen naar de school te brengen waar je zelf ook opzat als kind? Ik vraag het aan Claire Boonzaaijer, moeder van Mathis (klas 4) en een oudere tweeling (Sacha en Ysée) die op het Zonnewiel zat, en inmiddels naar de Stichtse Vrijeschool in Zeist gaat. Wat is er anders en wat verandert er nooit? 'Kenmerkend is nog steeds wel het verhalende onderwijs.'

TEKST: PETRA VAN HELDEN | BEELD: GIJS 'T HOEN

Als klein kind woonde Claire in Nigeria. Ze was 2 jaar toen het gezin weer terug kwam naar Nederland. Wellicht dat de tijd in Afrika bijdroeg aan het denken over thema's als ongelijkheid en duurzaamheid. Haar ouders lasen er veel over en gingen biologisch eten. Claire's oudere broer en zus zaten op een

reguliere school. Maar het initiatief voor de oprichting van een vrijeschool in de Utrechtse buurt Overvecht sloot aan bij het wereldbeeld van de ouders en zo kwam Claire terecht in het nieuwe klasje van de Vrijeschool Utrecht. Na twee jaren kleuterklas startte de 1e klas, met 11 leerlingen. Dat dunde uit

en toen er in klas 4 maar 6 leerlingen over waren, besloot men de klas samen te voegen met de vrijeschool in de Bilt, toen nog Rudolf Steinerschool. Claire kwam in een grote klas. En hoewel Claire het er naar haar zin had, was het een onrustige tijd. De oude en nieuwe leerlingen hadden heel wat aan elkaar te bewijzen. 'Ik werd brutaal', vertelt Claire. Het meisje dat in het veilige en geborgen klasje in Utrecht vanzelfsprekend op haar plek was, moest zich in de Bilt laten gelden. De klas in de Bilt was mondiger, of werd dat door het samenvoegen van de groepen. De leerlingen overschreeuwden elkaar. Het werd de leraar teveel. Hij werd overspannen. Vele opvolgers en invallers volgden. Voor Claires ouders was de onrust uiteindelijk reden om haar van school te halen. De laatste twee jaren (na de 6e was er toen nog een 7e klas) ging Claire naar de Zeister Vrijeschool. 'Ik was erg boos dat ik weg moest,' vertelt Claire. 'Maar toen ik in Zeist in een rustige klas terecht kwam, was ik toch wel blij. Er viel iets van mij af.'

Van haar tijd op de vrijeschool in de Bilt herinnert Claire zich carnaval: 'Samen een thema bedenken en daar helemaal zelf vorm aan geven. Wij kozen voor 'Cowboys' en liepen daar rond met onze pistolen.' Lacht: 'Dat zou nu niet meer kunnen.' Ze vertelt hoe ze de klas verbouwden tot saloon, inclusief klapdeurtjes. 'Als we tuinbouw hadden, fietsten we met de hele groep naar Bosch en Duin. We voelden ons enorm groot.

Niemand kon ons wat maken.' Ook herinnert Claire zich dat de klas weken lang werkte aan het Utrechts landschap op schaalmodel. Midden in de klas werd gebouwd met klei en zand en takken; de Dom groot in het midden. 'We waren ook wel een klas die hard en betrokken kon werken.'

Claire was onderdeel van een groep leerlingen die vanuit Tuindorp naar de Bilt fietste. Kinderen van verschillende leeftijden, 10-jarigen met jongere broertjes en zusjes achterop, door regen en zonneschijn, allemaal samen op de fiets. Claire schetst Bolderburen-achtige taferelen van een groep die onderweg stopt om slootje te springen, tot er weer één in de plomp belandt.

Claires man Diederik zat niet op de vrijeschool. Toen de schoolkeuze aan de orde was, vonden Claire en hij het reguliere onderwijs erg prestatiegericht. Van het vrijeschoolonderwijs waardeerden ze dat het niet alleen om het cognitieve gaat. Toen ze op het Zonniewiel kwamen kijken, sprak het groene plein hen aan. De tweeling kwam in de kleuterklas van Froukje. Claire: 'Ik was helemaal weg van die vrouw. Dat is echt zo iemand die de waarden van de vrijeschool in zich draagt.' Dat de lagere school nu uit 6 leerjaren (+kleuterschool) bestaat, in plaats van 7, zoals vroeger, vind Claire een goede ontwikkeling. En dat leraren nu drie jaar meelopen met een klas, in plaats van 7 jaar, vindt ze een verbetering. En dat methodisch onderwijs meer plek heeft gekregen, vind ze ook geen slechte ontwikkeling. Kenmerkend is nog steeds wel het verhalende onderwijs. Claire: 'Je ziet leraren die zich echt verbinden met de stof. Dat is de kracht van de vrijeschool. Dat je als kind helemaal opgaat in de vertelstof, met bordtekeningen voor je en een leraar die een verhaal zo weet te vertellen dat je huilend op je tafeltje ligt. Dat is mooi, als leraren de stof tot leven laten komen.'

Thema's als ongelijkheid en duurzaamheid, die destijds voor haar ouders van belang waren, spelen ook in het leven van Claire een rol. Ook hierin vindt ze aansluiting op het Zonniewiel, bijvoorbeeld door een jassenruil op touw te zetten. 'Op het gebied van inclusiviteit vind ik dat het Zonniewiel een goed verhaal heeft als het gaat om gender- en seksuele diversiteit,' vertelt Claire. 'Maar op gebied van culturele diversiteit is het aanbod nog beperkt, terwijl ik dat ook zie als onderdeel van de brede vorming.'

Vroeger was het misschien vanzelfsprekend dat je na de vrije lagere school doorstroomde naar de vrije middelbare school. Claire en haar man hebben daar bij de oudsten niet op aangestuurd, maar de tweeling koos unaniem voor de Stichtse Vrijeschool. Het periodeonderwijs en de aandacht voor het creatieve sprak hen aan. Claire: 'Ik heb er veel aan gehad dat ik als kind veel verschillende dingen heb meekregen. De brede vorming en brede blik op talenten waardeer ik aan de vrijeschool. Mathis kan net zo enthousiast thuis vertellen over een goede iep-toets als over zijn gebreide muts. Dat zoiets van gelijke waarde is, vind ik prachtig.'

TEKST: ANOUK VERMEULEN | BEELD: GIJS 'T HOEN

Zo doen wij de winter

De eerste tekenen. Nu de dagen zijn gekrompen tot korte momenten van licht waarin onze dagelijkse activiteiten nog maar net passen, realiseren we ons dat de fietslampjes het niet meer doen, we de handschoenen nog van zolder moeten plukken en dat een sjaal geen overbodige luxe meer is.

Het wordt langzaam duidelijk: de winter klopt aan.

Wat is voor jou het eerste teken dat de winter eraan komt?

Valdemar (klas 1): "Dat het dan lekker koud is en dat ik de kachel mag aansteken."

Fenja (klas 6): "Dat de kou s'ochtends weer op komt en ik mijn winterjas weer aan moet doen."

Iris en Arno (mama en papa van Noah (klas 1), Lars (kleuterklas rechts) en Sven (2 jaar)): "De kou in de ochtend! Als je je warme huis uitstapt in de ochtend om de kinderen naar school te brengen en die heerlijke, frisse, koude lucht je longen vult."

Freeze!

Met de komst van de kou lijkt de natuur in rust te gaan. Bomen worden kaal en vertragen hun sapstromen om energie te sparen. Ook dieren volgen dit ritme: sommige vertrekken naar warmere oorden, anderen trekken zich terug. De egel rolt zich op tot een bol in een nestje van bladeren en mos en zakt in een diepe winterslaap. [foto egel] Zijn hartslag vertraagt en hij ademt nauwelijks, zodat hij maandenlang kan overleven zonder eten. De wood frog uit Alaska bevriest bijna helemaal, tot zijn hart stopt. Maar natuurlijke antivriesstoffen in zijn bloed beschermen zijn cellen en zodra de zon weer schijnt, ontdooit hij langzaam en springt vrolijk verder. Ook honingbijen kennen wintergedrag. In een wintertros kruipen ze dicht op elkaar en trillen met hun vliegspijeren om warmte te genereren, terwijl de buitenste bijen steeds van plek wisselen zodat niemand bevriest. De bijen weten precies hoeveel energie ze moeten gebruiken om de warmte stabiel te houden. De wintertros is dus meer dan een overlevingsstrategie: het is een ritueel van samenwerking, warmte als collectieve prestatie. Misschien lijken wij meer op bijen dan we denken: ook wij zoeken elkaar

op en houden samen de warmte die we creëren vast.

Verandert er bij jullie iets in huis als het winter wordt?

Valdemar: "Dan steken we vaker kaarsen aan."

Fenja: "Het is gezelliger en papa doet ineens een lange broek aan."

[Teije (klas 4): De verwarming gaat aan.]

Tessa (moeder van Teije (klas 4) en Dante (klas 1): "We leggen het wollen kleed weer neer. De groene heg wordt bruin en daarna kaal."

Eva (klas 3): "Dan komen er winterkleren in ons huis."

June (klas 1): "Ja, dan gaan we vaak wat meer rommel maken in huis, omdat we niet buiten kunnen spelen."

Iris en Arno: "Jazeker, wij vinden het altijd heerlijk om ons huis te veranderen in de winter. De jaartafel wordt versierd met Koning Winter, een slee en watten (sneeuw). Ook verschijnen er extra warme dekentjes op de bank om lekker onder te kruipen met een kop warme chocolademelk! De kaarsjes worden bij ons rond deze tijd ook al vroeg aangestoken." Joris (klas 2) en Stach (kleuterklas) "ja, het knutselwerk van school, dat we thuis ophangen"

De warmte van de winter

Zodra de dagen korter worden en het licht later door de ramen valt, vertraagt niet alleen de natuur, maar ook wijzelf. De winter nodigt uit tot rust. Niet omdat we lui worden, maar omdat ons lichaam zich aanpast. Minder daglicht betekent dat ons biologische ritme wat verschuift. We maken meer van het "slaaphormoon" aan, en minder van de stoffen die ons juist energie geven. We zijn dan vaker moe, hebben minder zin in drukte en zoeken sneller de warmte op. Dat is niet per se slecht. Misschien is het juist natuurlijk dat we in deze tijd van het jaar wat gas terugnemen. En net zoals dieren hun ritme volgen, hebben wij mensen manieren bedacht om met dat langzame seizoen om te gaan, van lichtfeesten tot gezamenlijke maaltijden, van vuur tot muziek. Zo werden die momenten van samenzijn onze eigen winterrituelen: manieren om warmte te maken, precies daar waar de wereld even stilvalt.

Wat doe je het liefst in de winter (binnen of buiten)?

June: "Binnen van stoelen en lakens schapenvachtjeshutten bouwen." [Eventueel groter uitlichten]

Iris en Arno: "Als het echt hartje winter is en er ligt sneeuw, pakken we onze slee uit de schuur en racen we over ons veldje voor de deur. Snowboots aan en gaan! Sowieso is buitenspelen in de winter een groot succes. Wij zeggen altijd tegen de kinderen dat we een 'frisse neus gaan halen' en dan gaan ze aan elkaars neuzen voelen of ze al koud genoeg zijn. Dan is het tijd om binnen op te warmen!"

Teije: "In de sneeuw spelen, warm binnen spelen."

Dante: "Ik hou van sneeuwballengevechten en van sneeuwpoppen maken."

Valdemar: "Ik hoop dat ik kan schaatsen op ijs in warme kleren."

Doen jullie thuis iets speciaals in de winter?

Valdemar: "Wij gaan oliebollen bakken, kerstmannen knutselen, de kerstboom versieren en het liefst blijft die kerstboom ook gewoon staan tot februari."

Eva (klas 3): "Wij kijken met z'n vieren een film."

Fenja: Wij staan stil bij winternacht, dan herdenken we de doden. En ik hoop dat we veel magic gaan spelen."

June: "Jskristallen knippen voor op het raam!"

Iris en Arno: "Wij gaan er in de kerstvakantie graag op uit! Zo gaan we elk jaar schaatsen bij het spoorwegmuseum, onwijs leuk! Overal hangen prachtige lampjes en zelfs voor de allerkleinste is er een schaatsbaantje. Dit jaar willen we voor het eerst een weekendje naar Winterberg gaan om te skiën."

Joris en Stach: "Buiten: niks, daar is het veel te koud. Dan bevries je."

Licht over grenzen

De winter is voor veel culturen meer dan alleen het koudste seizoen van het jaar: het is een tijd van samenkomen, traditie, creativiteit en overleven. Over de hele wereld hebben mensen bijzondere manieren ontwikkeld om de winter te vieren of te doorstaan. In Scandinavië steken mensen tijdens Yule grote kaarsen en vreugdevuren aan, terwijl het Sapporo Snow Festival in Japan de gemeenschap samenbrengt rondom enorme sneeuw- en ijsbeelden. Ook bij ons zijn vreugdevuren en vuurwerk op oudejaarsavond een uiting van licht, hoop en een nieuw begin. Deze rituelen verbinden over culturen, generaties en klaslokalen heen. Of het nu gaat om zingen, vuur maken of samen eten, ze maken de winter voorspelbaar en daardoor minder dreigend. Volgens onderzoekers helpen onze rituelen ons om de winter ritme en structuur te geven. Het helpt rust te vinden in herhaling en herkenning. Misschien is dat de reden dat we graag ieder jaar ernaar teruggrijpen. Rituelen maken de winter niet korter, maar wel warmer.

Wat vind je het leukste aan de winterperiode en wat mis je juist?

Valdemar: "Ik mis in de winter dat het nooit echt warm wordt."

Eva: "Ik mis de warmte. En ik vind het dan weer leuk om sneeuwballen naar elkaar te gooien."

Fenja: "Als het buiten koud is, kan je binnen lekker onder een deken zitten bij de openhaard. Ik mis het dan dat je niet lekker

in de zee kan gaan zwemmen of in een buiten zwembad."

June: "Het leukst vind ik dat het altijd heel knus is. Een beetje mis ik alle warmte van de zon enzo."

Iris en Arno: De kinderen vinden de sneeuw het allerleukste! Ook het versieren van de kerstboom de dag na sinterklaas vinden ze fantastisch. De kerstkransjes zijn meestal na een dag al stiekem uit de boom gestolen. Zelf vind ik de weken rondom kerst ook het allerleukste, de warmte in huis, de kerstlampjes in de tuin en pompoensoep maken. Na kerst begin ik altijd wel de zon te missen. De maanden januari en februari voelen dan lang aan... Maar niet getreurd! Voor je het weet breekt het voorjaar alweer aan en verschijnen de eerste sneeuwklukjes uit de grond.

Joris en Stach: "We missen niks, we gooien sneeuwballen!"

Heb je een vast wintergerecht of drankje dat je graag eet, drinkt of maakt?

Teije: "Warme choco met slagroom."

Tessa: "Dante maakt zelf lekkere warme appelmoes. Verder veel pompoensoep en pannenkoeken."

Iris en Arno: "Wij maken zo nu en dan een heerlijke gluhwein met kruidnagel en sinaasappels"

Fenja: "Warme chocomel en thee. "En we eten dan vaker stoofvlees"

June: "Ik heb eten dat ik in de zomer, herfst en lente niet zo lekker vind. Omdat het dan te warm is. Want als je een hele dag buiten in de regen bent geweest dan is het heel lekker om pasta met tomatensaus en gehaktballetjes te eten."

Joris en Stach: "Ja we maken een bananen cake met een bananen smoothie en warme chocolademelk. Goed roeren voor de klontjes!"

Of je nu een kaars aansteekt, koekjes bakt, een soep laat pruttelen of gewoon met vrienden warme chocolademelk drinkt, elk ritueel is een klein lichtpuntje tegen de kou. En juist in die kleine gewoonten schuilt de warmte van de winter.

Boek & kind

TEKST EN BEELD: PETRA VAN HELDEN

Bodo (klas 2)

Dolfje Weerwolfje gaat over een jongen die 7 werd en toen het volle maan was, werd hij ineens een weerwolf. Eerst vond hij het niet leuk, maar later wel omdat hij ineens dingen kon, zoals goed klimmen. Hij maakt allemaal dingen mee, samen met zijn vriend Timmie. Er komt ook een boze buurvrouw in voor, mevrouw Krijtjes, die weerwolven wil steken met de punt van haar paraplu. De schrijver is Paul van Loon en dat is een hele goede schrijver. Ik heb ook Foeksia gelezen en Weerwolvensoep lees ik nu in de klas. Die heeft hij ook geschreven.

Andere boeken die ik leuk vind zijn de boeken van De Waanzinnige boomhut. Ik heb thuis drie delen en die heb ik al uit. Ik lees ook Asterix en Obelix. Eigenlijk vind ik alle verhalen wel leuk.

Dolfje Weerwolfje | Auteur: Paul van Loon | Uitgeverij: Leopold

Vesper (klas 4)

Juf had mij de tip gegeven om Het machtigste dier op aarde te lezen. Het is niet echt een verhaal, maar ze vertellen hoe het gegaan is met de mens. Vroeger waren er jagers, boeren en verzamelaars. Eerst vond ik het boek niet zo leuk, omdat er niet echt een verhaal in zit, maar later vond ik het wel leuk, omdat je er veel van leert. Bijvoorbeeld dat wij van zoete dingen houden omdat onze voorouders zoete dingen aten, zoals vijgen en dadels. Daarom vinden wij dat nog steeds lekker. Alleen hadden zij wel sterkere gebitten. Er stond in dat er Neanderthalers en Sapiens waren, maar de Sapiens hebben de Neanderthalers gedood. Ik zou Het machtigste dier op aarde aanraden. Je moet er wel een beetje geduld voor hebben, maar je leert er wel veel van.

Hoe wij het machtigste dier op aarde werden | Auteur: Yuval Noah Harari | Uitgeverij: Ploegsma

Yuna (klas 6)

Krekel gaat over het meisje Eliza, dat met haar broertje Krekel wegloopt van huis. Haar vader heeft een nieuwe vriendin en die zei dat de 5 oudere broers van Eliza dood zijn, maar zij gelooft het niet en gaat ze zoeken. Als ze onderweg honger hebben, stelen ze eten uit de winkel van de kruidenier en dan worden ze door de sheriff weer naar huis gebracht. Maar daarna lopen ze weer weg. Ze gaan naar de witte klif. Daar zien ze vijf zwanen, dat zijn de betoverde broers. Van de tuinman heeft Eliza gehoord dat ze brandneteltruien moet breien. Als de vogels die truien aan hebben, worden ze weer mens.

Ik vind het een heel mooi en meeslepend boek. Het is spannend en grappig. Ik moest aan Hans en Grietje denken. Het verhaal is best wel sprookjesachtig. En het speelt zich op dezelfde plek af als Lampje, een ander boek van Annet Schaap. Er zit dezelfde kruidenier in met zijn gemene vrouw. Dit is niet echt een boek voor hele jonge kinderen, omdat het soms ineens over iets anders gaat. En soms is het ook een beetje zielig, bijvoorbeeld als Krekel heel lang in de brandnetelbosjes zit te wachten op Eliza, die niet komt omdat ze is opgepakt. Maar dit boek kan wel voor kinderen vanaf 7 of 8 jaar of die van avonturenverhalen houden.

In de klas wordt Krekel nu voorgelezen, maar dat vind ik niet erg, want sommige dingen was ik al weer vergeten.

Krekel | Auteur: Annet Schaap | Uitgeverij: Querido

Thema in beeld

Kraken

TEKST EN BEELD: GIJS 'T HOEN

Voor het Thema in beeld Kraken wilde ik iets met een schaatstafereel en een barst in het ijs. Ik had een beeld in mijn hoofd met lampjes in de avond en reflectie in het ijs. Ik heb popjes van bijenwas en pijpenrager gemaakt en een koek en zoopie van ijsstokjes. Met een slinger kerstlichtjes werd het plaatje compleet.

Om echt ijs te gebruiken en te zorgen dat het niet smolt, heb ik het tafereel in onze vriezer gemaakt en gefotografeerd. De barst kreeg ik er niet helemaal duidelijk op en de foto werd wat donkerder dan verwacht maar het gaf wel erg goed de sfeer weer van schaatsen als het vriest dat het kraakt.

Kijkje in de klas

Buiten is het onstuimig en nat, de blaadjes zijn prachtig, de kastanjes zijn rijp. Tijd om binnen een kijkje te nemen in kleuterklas rechts bij juf Marijke.

We zitten in de periode van de lichtfeesten: herfst en Sint Maarten, waarin we dicht bij de natuur blijven. Het wordt buiten donker en het is de kunst om binnen ons lichtje brandend te houden. Alles wat in vroegere tijden schaars werd, werd gekoesterd. Dus wij koesteren nu het licht dát er nog is, en we verzorgen en versieren dat licht: we maken

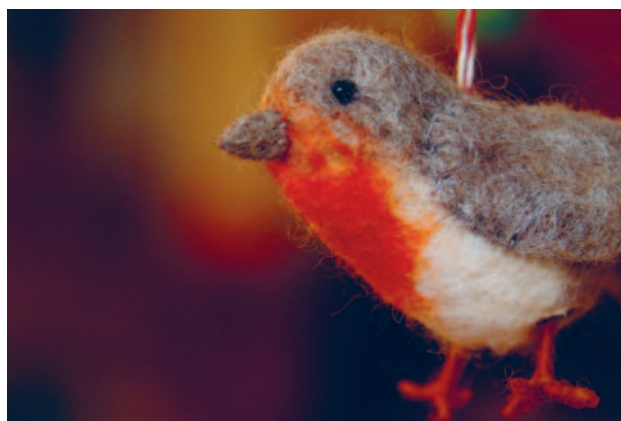

transparanten, we plakken potjes voor waxinelichtjes, we werken aan lampionnen.

Het heerlijkste aan de herfsttijd vindt Marijke dat er zintuiglijk zo veel te beleven valt. Het even écht koud hebben, met de wind op je wangen, een kastanje op je hoofd, natte sokken krijgen. En daarna samen binnen de warmte en het licht weer zoeken, de warme sloffen aan, warme thee drinken, de zielenwarmte voelen. Die afwisseling is zo goed voor het levensgevoel van een kind, vertelt Marijke. En daar draagt de herfst mooi aan bij.

De beweging van buiten naar binnen. Alles wat de zintuigen in de zomertijd hebben opgedaan moet verwerkt raken en een plekje krijgen aan de binnenkant, in onze ziel. Soms kom je jezelf daarbij tegen. Een harde noot die gekraakt moet worden, waarop gekauwd moet worden. Daarvoor hebben we in de herfst de tijd.

Sint Maarten, het feest van **heb je naaste lief als jezelf**. Als het buiten echt bar en boos wordt, moet je het binnen met elkaar rooien. De kleuters leren door het te beleven. Spelletjes waarbij je je vriendje kiest, zoals het lied van de kastanje, **aan wie zal ik hem geven**. Het kind met de kastanje mag dan echt even voelen dat hij in charge is, terwijl de andere kinderen smekend afwachten of ze de kastanje krijgen. Er zijn ook spelvormen waarbij je moet samenwerken met een klasge-

nootje dat je niet gekozen zou hebben. Twee belangrijke kanten van de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Vanaf Sint Maarten is er de opbouw tot aan de donkerste, langste nacht, waarin het Jezuskind wordt geboren. De lichtbrenger die komt helpen. Kleuters kunnen dat heel puur meebeleven. Zo was Marijke op een dag even de klas uit. In die tijd stond er een kribje in de klas met een popje in doeken gewikkeld. Een kind had zich bezeerd en huilde. Toen Marijke terugkwam, vertelden de kleuters: hij was verdrietig, dus we hebben hem even Jezus gegeven. Letterlijk de trooster. Toen was het voor Marijke kerst in de kleuterklas.

A close-up photograph of a child's hands drawing on a piece of paper placed on a wooden table. The child is wearing a red and white striped long-sleeved shirt under a colorful patterned vest. They are using a yellow pencil to draw a large infinity symbol. The paper already has several other infinity symbols drawn on it in blue, green, and purple. The background is slightly blurred, showing a white object and a wooden surface.

Ontwikkelingen op school:

de doorlopende leerlijn

De leerkrachten van Het Zonnewiel werken tijdens studiedagen aan de ontwikkeling van het onderwijs. Op dit moment is daarbij aandacht voor het vormgeven van de doorlopende leerlijn. Maar wat betekent dat eigenlijk? En wat levert het op? Juf Hanneke (intern begeleider en kleuterjuf) legt het me uit.

Vanaf het moment dat een kleuter op Het Zonniewiel komt, tot aan het einde van klas 6, doorloopt ieder kind de 'leerlijn' die is uitgezet. Aan die leerlijn zijn een heleboel leerdoelen en vaardigheden opgehangen die kinderen moeten ontwikkelen gedurende hun schooltijd. Landelijk gezien moet iedere school voldoen aan de wettelijk opgestelde leerdoelen van TULE SLO. De Begeleidingsdienst Vrijescholen heeft daarbij een leerlingvolgsysteem ontwikkeld, passend bij het vrijeschoolonderwijs. Daarvan maken de leerkrachten van Het Zonniewiel gebruik.

In de kleuterklas wordt gestart met 'aanbodsdoelen': de leerkrachten bieden de kinderen spelervaringen aan waarin zij kunnen zien of het kind de vaardigheid al oppakt. Bijvoorbeeld een spel waarin kinderen moeten ordenen of aanbod waarin leerkrachten kunnen zien in hoeverre een kind al zelfredzaam is. Dat aanbod komt naar voren via het ochtendspel, vrije spel, kunstzinnig werken, broodjes bakken, buiten spelen... Overal zijn leerdoelen in te verwerken. Zonder dat kinderen expliciet getest worden, kunnen leerkrachten zien wat het al kan en wat het nog moet leren. Voorheen deden zij dat vooral op gevoel. Pas als een kind 5 was, werd er meer systematisch gekeken naar hoe de ontwikkeling van het kind ervoor stond en aan het einde van de kleutertijd nam de intern begeleider bij alle oudste kleuters het grote leerrijpheidsonderzoek af om te zien of het klaar was voor klas 1.

De afgelopen studiedagen hebben de leerkrachten hier wat in veranderd; ze volgen de ontwikkeling van de kinderen nu veel nauwgezetter. Per periode van 3 of 4 weken zijn er aantal doelen opgesteld, gekoppeld aan de doorlopende leerlijn, die dan naar voren komen in het programma van de dag. In het leerlingvolgsysteem kunnen leerkrachten ieder doel per kind afvinken. Ze kunnen dan heel gericht observeren waar de kinderen staan. En weten ook zeker dat ergens anders in het schooljaar dezelfde doelen nog eens terug zullen komen. Voor kinderen die het leerdoel nog niet opgepikt hadden of die gebaat zijn bij herhaling weten ze dan zeker dat het doel nog eens aangereikt zal worden. Daarnaast kunnen leerkrachten per periode evalueren waar een kind staat, zodat ze veel beter zicht hebben op de leerlijn van ieder kind. De intern begeleider hoeft nu ook niet meer per kind het leerrijpheidsonderzoek individueel af te nemen. De leerkracht weet al hoe de ontwikkeling van het kind ervoor staat. Wanneer er twijfels zijn, kan de leerkracht het kind bij zich nemen om samen een spelletje te doen waarin zichtbaar wordt wat het al kan en wat nog niet. Als leerkrachten zien dat kinderen iets heel snel oppakken, of om meer vragen, dan weten ze dat het kind gretig is en kunnen ze extra aanbod bieden.

Gedurende de schooltijd worden de onderwijsdoelen steeds specifiek. Ook in klas 1 t/m 6 wordt gewerkt met de leerlijnen van de Begeleidingsdienst Vrijescholen maar er wordt nog geen gebruik gemaakt van hun digitale systeem. Mogelijk dat dit in de toekomst wel gebruikt gaat worden, maar dat moet eerst worden verkend. Op dit moment wordt daarom nog gewerkt met periode-planningen en groepsplannen om de ontwikkeling van het kind te volgen.

De ontwikkeling die gemaakt is in de kleuterklas is vooral merkbaar in de doorstroom naar klas 1. Doordat kleuterleerkrachten meer zicht hebben op de ontwikkeling van de kinderen, is de overdracht naar klas 1 veel completer. Eersteklasleerkrachten weten zo eerder 'wat voor vlees ze in de kuip hebben' en kunnen zo hun onderwijs sneller passend maken voor hun specifieke klas.

Natuurlijk werken ook alle andere scholen in Nederland met de door TULE SLO wettelijk opgestelde leerdoelen. Maar bijzonder in het vrijeschoolonderwijs is de hoge mate van vrijheid van de leerkracht. Waar op de meeste scholen het onderwijs wordt vormgegeven aan de hand van methodes, geven vrijeschoolleerkrachten een groot deel van hun lessen helemaal zelf vorm. De autonomie van de leerkracht is veel groter. Natuurlijk stemmen ze met elkaar af welke doelen behaald moeten worden, maar de leerkracht kiest zelf hoe. Tegenwoordig hebben de meeste vrijescholen er wel voor gekozen om bijvoorbeeld taal- en rekenmethodes in te zetten bij de oefeningen. Maar het periodeonderwijs is helemaal door de leerkracht ontworpen, en ook daar zitten de doelen in verweven.

De opgestelde leerlijn bij ons op school houdt rekening met de gemiddelde ontwikkeling van kinderen die hier onderwijs volgen. Daarbinnen gebruiken leerkrachten differentiatie wanneer groepjes kinderen op bepaalde vlakken ander aanbod nodig hebben. Soms zien leerkrachten dat een kind echt individueel maatwerk nodig heeft. Dan kan het zijn dat een kind een eigen leerlijn moet krijgen. Juf Hanneke is op school in gesprek over hoe we dit goed aanpakken: hoe zorg je ervoor dat een kind dat een ander onderwijsaanbod nodig heeft, toch ook onderdeel blijft van de klas als groep?

De ontwikkeling van de doorlopende leerlijn blijft in beweging. De huidige klas 1 is dit jaar gestart met het direct leren schrijven in verbonden schrift, vanuit de overweging dat hiermee de ontwikkeling van de fijne motoriek beter gevolgd wordt. Het is een toekomstig jaardoel om handschriftontwikkeling verder uit te bouwen, waarbij er een leerlijn voor de hele school opgezet wordt, dus van kleuterklassen tot en met klas 6. Daarvoor moet eerst onderzocht worden hoe kleuterleerkrachten kunnen aansluiten op de ontwikkeling van het handschrift en wat een kleuter daarvoor geoefend moet hebben. Dan wordt ook duidelijk wat een kleuter aangeboden moet krijgen in de kleuterklas.

Er zijn de afgelopen tijd hele mooie stappen gezet, waardoor de doorlopende leerlijn steeds meer dienend werkt voor leerkrachten van Het Zonniewiel. Ondertussen hebben leerkrachten ook te dealen met een heel vol jaarplan. Daarom is bijvoorbeeld het thema handschriftontwikkeling doorgeschoven naar volgend jaar. Er is nog genoeg te doen! Maar Juf Hanneke merkt dat het ook leerzaam is om sommige onderwerpen even te laten rusten. Zo nu en dan wat behoudend zijn is dan ook een kracht: geen overhaaste beslissingen nemen.

Ouders in beeld

Wie is toch die ene mede-ouder die je iedere ochtend op het schoolplein begroet? In deze rubriek leer je het verhaal achter het gezicht kennen. Zo weet je de volgende keer écht wie jou iedere ochtend op het schoolplein zo vriendelijk begroet.

Wie is toch die ene mede-ouder die je iedere ochtend op het schoolplein begroet? In deze rubriek leer je het verhaal achter het gezicht kennen. Zo weet je de volgende keer écht wie jou iedere ochtend op het schoolplein zo vriendelijk begroet.

Aan de rand van de Maarsseveense plassen, op een voormalig recreatiepark, woont inmiddels een behoorlijke verzameling 'Zonnewiel-gezinnen'. Telkens wanneer ik mijn eigen dochter hier ophaal na een speelafpraakje, vertelt ze met lichte jaloezie hoe heerlijk het daar is. Dat wekt mijn nieuwsgierigheid! Wat maakt het leven daar zo bijzonder aangenaam? Sijmen en Sarah, ouders van Linde (klas 1) en Toon (kleuters) en Loes en Boy-Jimmy, ouders van Seth (klas

1) en Levi (kleuters) vertellen over hun leven aan de plas en de keuze voor het vrijeschoolonderwijs.

Voor Sarah en Sijmen begon de zoektocht naar hun ideale woonplek toen ze begin 30 waren en een fietstocht maakten door Spanje, Portugal en Madagaskar. Ze bezochten daar alternatieve woongemeenschappen en werden geïnspireerd in hoe en waar zij wilden leven. Ze maakten een mindmap met al hun bevindingen en kwamen tot de conclusie dat ze behoorlijk onrealistische wensen hadden: lage woonlasten, op fietsafstand van Utrecht, in een community, aan het water en op eigen grond. En toch lukte het om de ideale plek te bemachtigen! Via een jeugdvriend van Sijmen hoorden ze over een perceel dat te koop kwam op het park in Tienhoven. In die tijd kon dat nog voor een prikkie! En dat bleek de perfecte situatie. Binnen no-time was de deal rond. Eerst woonden Sarah en Sijmen 4 jaar in een chalet. Toen de kinderen kwamen besloten ze om een huis te bouwen op het perceel. Een duurzaam houten huis, gebouwd door timmerlieden van het park, waaronder Boy-Jimmy.

Ook Loes en Boy-Jimmy kwamen via vrienden op het park terecht: een vriendin van Loes kocht zo'n 10 jaar geleden een chaletje aan de Maarsseveense Plassen. Loes vroeg zich eerlijk gezegd wel af wat ze in vredesnaam zo ver buiten de stad ging doen. Maar toen ze er een zomer doorbracht, begreep ze het meteen: het leven aan de plas, het licht in de

tuin, het trage ritme van de dag — het voelde als vakantie. Langzaam groeide het besef dat Loes en Boy-Jimmy ook zo wilden wonen. Ze maakten flyers en deden ze in de brievenbussen van verschillende parken rond de plassen. Uiteindelijk vonden ze een fijne plek op een naastgelegen park. Zwanger van hun eerste kind Seth trokken ze in een klein chalet van nog geen zestig vierkante meter. Inmiddels is het huis verbouwd en flink uitgebreid en voelt hun leven met elk seizoen dieper geworteld op deze plek.

In korte tijd kwamen er zo meerdere stellen op het park wonen met de wens een gezin te stichten. De timing kon niet beter: in een heleboel gezinnen werden nagenoeg tegelijkertijd kinderen geboren! Al snel vormde zich een kleine gemeenschap van gezinnen die elkaar vanzelf opzochten — met Pasen samen eieren zoeken, picknicken bij de plas, eindeloos buiten spelen. 'Het samenleven brengt veel moois. De kinderen zijn letterlijk bij elkaar opgegroeid en voelen zich thuis bij elkaar, als in een warm nest.', vertelt Loes.

Vanwege de grote fietsafstand was het extra fijn dat meerdere gezinnen op het park kozen voor Het Zonniewiel. Ze carpoolen, organiseren een thuis-BSO en nemen elkaars kinderen wekelijks mee naar huis.

Toen Sijmen voor het eerste bij Het Zonniewiel binnenkwam, sloeg hij steil achterover. Hij had opeens zo'n sterke herinnering aan het vrijeschooltje in Driebergen waar hij als kind naartoe ging. Alle houten details, de inrichting, geborgenheid, aandacht voor verhalen, seizoenen en creativiteit. Gelukkig voelde het voor Sarah ook meteen goed. Voor hen was het belangrijk dat ze het gevoel hadden dat Het Zonniewiel heel bewust ruimte maakt voor wat passend is in de hedendaagse tijdgeest, zonder afstand te doen van de kerngedachte.

Toen Loes en Boy-Jimmy gingen kijken bij het Zonniewiel, was Loes meteen geraakt: het kinderkoor onder leiding van juf Brighid vond ik ontroerend mooi. Boy-Jimmy, als bouwster, werd op zijn beurt heel enthousiast van het technieklokaal — zo kwamen hoofd, hart en handen tegelijk in beweging. De combinatie van hun woonplek — met het buitenleven, de seizoenen, het samenleven — en het Zonniewiel voelt natuurlijk. De waarden versterken elkaar: veel buiten zijn, bewuste keuzes maken, goed eten en zorgen voor elkaar (en de aarde).

Bij Sarah en Sijmen thuis is de vrijeschoolpedagogiek niet per se verweven met hoe ze leven. 'We hebben weleens een poging gedaan tot een seizoenstafel, maar dat werd dan toch telkens vooral een rommeltje.', vertelt Sijmen. Maar de liefde

voor de natuur krijgt zowel op school als bij hen thuis een prominente plek. Hij ziet thuis hoe Linde geniet van alle liedjes, en ook Toon zingt sinds kort mee. Wat hij ook mooi vindt om te zien is hoe Linde's wereld nog heel klein en fijn is. Dat gunt hij haar en hij ervaart dat de vrijeschool daar heel goed bij aansluit.

Ook Loes en Boy-Jimmy zijn heel blij met wat de school hun kinderen meegeeft: 'Ze bloeien, elk op hun eigen manier. Ik gun elk kind de vrijeschool, al zie ik met twee kinderen op school ook dat het bij het ene kind nog beter past dan bij het andere. We hopen dat ze een zorgeloze, blij tijd beleven — dat ze ontdekken wie ze zijn en wat hen gelukkig maakt. En dat ze die verbondenheid die ze nu ervaren, kunnen meenemen naar de volgende fases in hun leven. Hopelijk met een handjevol 'vrienden sinds de basisschool' op een middelbare school.'

Sarah, Sijmen, Loes en Boy-Jimmy weten door hun woonsituatie inmiddels heel goed hoe fijn het is om onderdeel te zijn van een groep met gelijkgestemden. En dat 'community-gevoel' ervaren ze ook op school. Al geeft Sijmen aan dat hij zich nog weinig gemengd heeft met de andere ouders op het schoolplein: 'Ik zie nu voor het eerst dat er op vrijdagochtend een koffiemoment is! Misschien moet ik daar toch eens heen gaan. De oudergroep voelt wel als een veilige plek; het lijkt wel alsof alle ouders hier 'kindgericht' zijn; dat ze zich heel bewust zijn van hun rol als opvoeder. Dat sluit aan bij onze persoonlijke visie op opvoeden; een opvoeding waarin de liefde voor je kind onvoorwaardelijk is en niet afhangt van wat je kind doet.'

Loes: 'De gemeenschap op school voelt voor mij als een verlengde van thuis: warm en betrokken met veel gelijkgestemden. Er is ruimte voor ontmoeting, voor delen en voor groei. Tegelijk zou er wat meer diversiteit mogen zijn, dat zou de rijkdom van het geheel alleen maar vergroten.'

Waar andere ouders hen voor mogen benaderen? 'Voor alles eigenlijk!', zeggen Loes en Sijmen allebei. En in de zomer mag iedereen van Het Zonniewiel komen zwemmen bij de plas, waar ze vaak samen zwemmen, spelen en de dag afsluiten met natte haren en blij gezichten. Dat wordt plonzen!

Schatten van school

TEKST: MARRIT REKERS | FOTO'S: MARRIT REKERS EN MARRIT OP TEN NOORT

Eens in de zoveel tijd is het zover: je kind komt 's middags met rode wangen van trots de schooldeuren uit. Het heeft iets gemaakt, uit eigen handen, vaak met wilskracht en doorzettingsvermogen.

Op Het Zonnewiel krijgen kinderen gedurende hun schooltijd een rijkdom aan technieken, materialen en werkvormen aangereikt waarmee zij leren hoe je iets kunt creëren.

In deze nieuwe rubriek laten kinderen van Het Zonnewiel hun Schatten van school zien en vertellen met gepaste trots over het maakproces.

Thema (oudste kleuter)

Ik maak nu een weefwerkje! Je moet telkens op en neer, op en neer, van onder naar boven. En dan telkens met een andere kleur. Het is best een lang werkje. En soms komen er foutjes in, dan helpt juf om het op te lossen.

Als het weefraampje helemaal vol is, dan maken we er een echt tasje van.

Pim (klas 1)

Dit is mijn kussen. Ik maakte het als oudste kleuter, vorig jaar. Juf had zo'n lap met gaatjes. We moesten het borduren. Eerst ging ik met oranje helemaal rondom. En dan telkens met een andere kleur een heel rondje. Van buiten naar binnen, kleur voor kleur. In het midden heb ik gouddraad gekozen, mijn lievelingskleur. Mijn tip voor de nieuwe oudste kleuters is: snel doorwerken en heel goed opletten wat je doet! Dan zorg je dat je geen hele flinke fouten maakt. Dat had ik. Dan moet je even naar juf en die helpt je met oplossen. Bijvoorbeeld juf let, want zij is de Knopenkoning.

Juf let heeft het kussen ook in elkaar genaaid. Binnenin zit lavendel uit haar tuin. Het liefst ligt het kussen in mijn bed.

In klas 1 beginnen we binnenkort met een kabouter breien. Daar heb ik ook al zin in!

Teije (klas 4)

Vanaf dit jaar krijgt onze klas handenarbeid van meester Tim. We moesten een tak meebrengen van thuis. Er mochten ook kronkels in zitten en hij moest zo dik zijn als een volwassen duim. Thuis hebben we een 'mooie stokken bak'. Daar heb ik er een uit gekozen.

Van die tak moeten we een diertje maken. We begonnen met het slijpen van een punt aan de tak. Daarna moest je goed kijken welk diertje je kon maken uit de tak. Ik zag dat het wel een beetje op een octopus leek. Dus toen ben ik inkepingen gaan maken voor de tentakels. We werken met een houtsnijmesje, zaag, priem en schuurpapier.

Thuis maak ik ook graag dingen van hout. Ik hou heel erg van de natuur, hout en met mesjes werken. Mijn vader snijdt ook lepels.

Mijn tak is van erg hard hout. Dat is best lastig. Meester vindt soms dat iets nog niet af is, terwijl ik dacht dat ik klaar was. Bijvoorbeeld bij de ronde bovenkant van de octopus. Toen

moest ik nog even doorgaan.

Ik vind het heel leuk dat je zelf mag kiezen wat het wordt. Maar je moet wel een plan hebben. Mijn tip voor als je ook iets van hout wil maken: 'Je kan er altijd wat vanaf halen, maar je kan het er nooit meer terug op doen. Eigenlijk net als bij geld.'

Otto (klas 6)

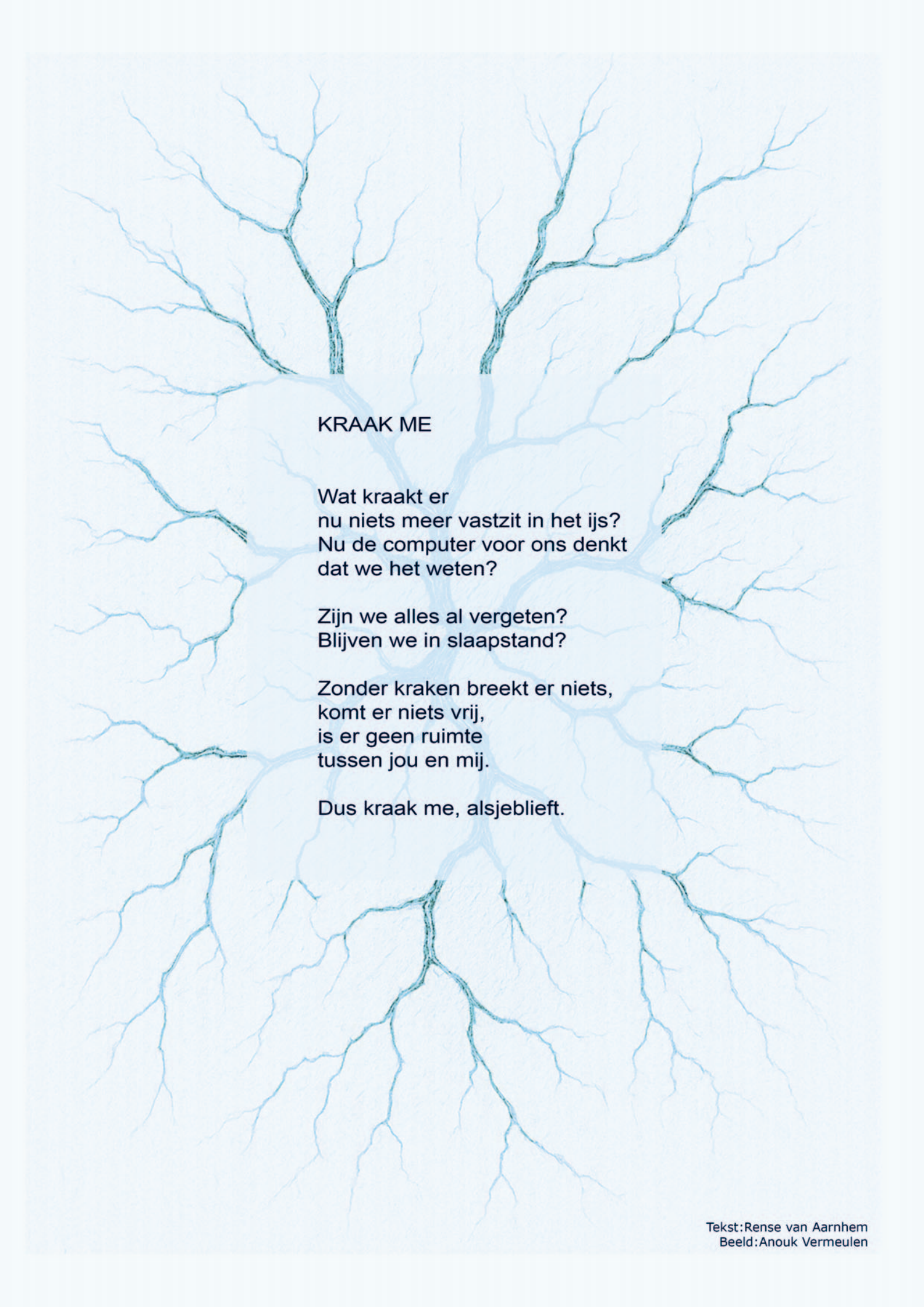

In de 5e klas gingen we pottenbakken met juf Hannah. Een halfjaar lang gingen we aan de slag met het maken van een vaas.

We begonnen met een platte ronde onderkant. Daarna moest je telkens rolletjes maken van klei en daarmee stapelen, helemaal rond en omhoog. Tussen de laagjes moest je soms ook slib toevoegen. Het lastige is, dat door die natte klei je werk soms instort. Dan moesten we met een föhn het werk een beetje droger maken. Tussendoor moest de vaas telkens vacuüm worden verpakt, zodat de klei zacht genoeg bleef om er de volgende keer aan verder te werken.

Alle vazen zijn heel verschillend geworden. Die van mij heeft bijvoorbeeld een hele brede rand, er was ook iemand met een hele smalle hoge vaas.

Toen alle rolletjes gestapeld waren, moesten we de klei glad maken. En toen moest de vaas heel lang drogen zodat hij gebakken kon worden. Daarna gingen we glazuren en vormpjes maken in het glazuur. Ik ben vooral trots op het golfjespatroon in mijn vaas. Ik vind het heel cool dat je zoiets kunt maken uit een homp klei en had me nooit kunnen voorstellen dat 'ie zo zou worden. Het is echt je eigen creatie, je eigen identiteit zit erin.

KRAAK ME

Wat kraakt er
nu niets meer vastzit in het ijs?
Nu de computer voor ons denkt
dat we het weten?

Zijn we alles al vergeten?
Blijven we in slaapstand?

Zonder kraken breekt er niets,
komt er niets vrij,
is er geen ruimte
tussen jou en mij.

Dus kraak me, alsjeblieft.